

mukatil b. sulejman

tumačenje sure ja-sin*

Ja-Sin. Tako Mi Kur'ana mudrog, ti si, uistinu, poslanik, na Pravome putu, po objavi Silnoga i Samilosnoga. (1-5)

Ja-Sin – tj. Uzvišeni Allah kaže Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, na "jeziku" plemena Taj: "O čovječe!" ("Ja insan"). Sura Ja-Sin predstavlja srce Kur'ana (qalbu'l-Qur'an); ko je prouči kao da je cijeli Kur'an proučio deset puta, a ko je prouči noću tražeći Allahovo, dž.š., zadovoljstvo, Uzvišeni Allah oprostit će mu (grijehe) te noći; ko je prouči danju, slijedi mu isto. Ubejj b. Khalef el-Džumehi jedanput je rekao Vjerovjesniku, s.a.v.s.: "Allah nam nije poslao poslanika; ti nisi poslanik!" U tome su ga slijedili mekanski nevjernici, pa se onda Uzvišeni Allah zakleo Kur'anom mudrim, tj. Kur'anom, koji je sačuvan od bilo kakve manjkavosti.

Tako Mi Kur'ana mudrog, ti si, o Muhammede, uistinu, poslanik, na Pravom putu – na putu dini-islama, jer samo je islam prava vjera.

Uzvišeni potom veli da je ovaj Kur'an objava Silnoga, po Njegovoj vlasti, i Samilosnoga, prema Svojim stvorenjima.

Da opominješ narod čiji preci nisu bili opominjani, pa je ravnodušan! O većini njih već se obistinila Riječ – zato oni neće vjerovati. Mi smo učinili da budu kao oni na čije smo vratove sindžire stavili sve do podbradaka – zato su oni glava uzdignutih, i kao oni ispred kojih i iza kojih smo pregradu metnuli i na oči im koprenu stavili – zato oni ne vide, i njima je svejedno opominjao ih ti ili ih ne opominjao, oni neće vjerovati. (6-10)

* Tefsir Muqatil b. Sulejman, www.al-tafsir.com.

Da opominješ narod – onime čime je Kur'an zaprijetio - čiji preci nisu bili opominjani – iz prvih naraštaja - pa je ravnodušan!

O većini njih već se obistinila Riječ – zbog Njegove riječi upućene Iblisu: Sigurno ću svima, tobom i onima koji se budu povelili za tobom, Džehennem napuniti! (Sa'd, 85). Dakle, obistinila se već Riječ, tj. većina stanovnika Meke zaslužila je kaznu: ...zato oni neće vjerovati.

Mi smo učinili da budu kao oni na čije smo vratove sindžire stavili sve do podbradaka. (Ovaj ajet objavljen je povodom izjave Ebu Džehla b. Hišama, koji se zakleo da će ako vidi Vjerovjesnika, s.a.v.s., ozlijediti ga. I jednom dok je Vjerovjesnik, s.a.v.s., klanjao, došao je Ebu Džehl noseći u ruci kamen, i kada ga je podigao da njime udari Vjerovjesnika, s.a.v.s., kamen se zalijepi za njegovu ruku. Kada se Ebu Džehl vratio svojoj družini, oni mu oslobodiše ruku. Onda su ga upitali šta se zbilo, pa ih je on obavijestio o tome. Potom je jedan čovjek iz plemena Benu Mugire, El-Mahzumi rekao da će on ubiti Vjerovjesnika, s.a.v.s. Uzeo je kamen, i kada se približio Vjerovjesniku, s.a.v.s., Uzvišeni Allah udaljio je njegov pogled od Vjerovjesnika, te ga ovaj nije ni vidio, iako je čuo kako Vjerovjesnik, s.a.v.s., uči Kur'an. Onda se ovaj čovjek vrati svojoj družini, ali ih ne opazi sve dok ga ovi nisu zovnuli.

...i kao oni ispred kojih i iza kojih smo pregradu metnuli – tako da oni nisu vidjeli Vjerovjesnika, s.a.v.s. - i na oči im koprenu stavili – zato oni ne vide – tako da onaj čovjek nije vidio svoje drugove, pa su ovi upitali šta je učinio, a on je odgovorio: "Čuo sam njegovo učenje, ali ga nisam vidio!"

Uzvišeni je o Ebu Džehlu objavio ajet: Mi smo učinili da budu kao oni na čije smo vratove sindžire stavili sve do podbradaka, tj. do podbradaka i preko grkljana. Uzvišeni kaže da je njihove ruke "zakovao" za njihove vratove, pa su oni glava uzdignutih, tj. ruke im je prilijepio za njihove vratove. O drugom (gore spomenutom) čovjeku, Uzvišeni Allah je objavio: ...i kao oni ispred kojih i iza kojih smo pregradu metnuli, tj. tminu, pa on nije vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s. - i iza kojih, ...pa nije vidio svoje drugove (i do kraja ajeta). Među ovom družinom bijaše i El-Velid b. el-Mugire.

...i njima je svejedno opominjao ih ti ili ih ne opominjao, o Muhammede, oni neće vjerovati u Kur'an, jer je on od Allaha Uzvišenog. I tako niko od ove skupine iz roda Benu Makhzum nije uzvjerovao.

Tvoja opomena koristit će samo onome koji Kur'an slijedi i Molostivog se boji, iako Ga ne vidi; njega obraduj oprostom i nagradom lijepom! Mi ćemo, zaista, mrtve oživiti, i Mi smo zapisali ono što su uradili i djela koja su iza sebe ostavili; sve smo Mi to pobrojali u Knjizi jasnoj. Navedi im kao pouku stanovnike jednog grada kad su im došli poslanici; kad im Mi poslamo dvojicu, ali im oni ne povjerovaše, i pojačismo trećim, pa rekoše: "Mi smo vama poslani!" – "Vi ste ljudi kao i mi", oni odgovoriše, "Milostivi nije objavio ništa; vi neistinu govorite!" (11-15)

Zatim je o Ebu Džehlu objavljeno: Vidje li onoga koji brani robu namaz da obavi? (El-Alek, 9-10)

Uzvišeni kaže: Tvoja opomena koristit će onome koji Kur'an slijedi i Milostivog se boji, tj. boji se kazne Milostivoga, iako Ga ne vidi; njega obraduj oprostom (za njegove grijeha) i nagradom lijepom, u Džennetu.

Mi ćemo, zaista, mrtve oživiti, na ahiretu, i Mi smo zapisali ono što su uradili, tokom svojih života na dunjaluku od dobra i zla, i djela koja su iza sebe ostavili, od dobrih i loših postupaka za kojima će se, nakon njihove smrti, drugi povoditi. Ukoliko to budu dobri postupci, imat će i nagradu onih koji po tome budu postupali ne umanjujući, pri tome, njihove nagrade, a ako to budu loši postupci, imat će i grijeh onih koji po tome budu postupali ne umanjujući njihove grijehove. Stoga je Uzvišeni rekao: Toga dana čovjek će o onome što je pripremio, a što propustio obaviješten biti (El-Kijame, 13). Uzvišeni zatim kaže: ...sve smo Mi to (od djela) pobrojali (objasnili) u Knjizi jasnoj, tj. sve što su oni uradili zapisano je u Levhi-mahfuzu.

Navedi im kao pouku, tj. opiši im, o Muhammede, sličnost u pogledu propasti stanovnika Meke, stanovnike jednoga grada, Antakije, kad su im došli poslanici; kad im Mi poslamo dvojicu (Tumana i Nunusa), ali im oni ne povjerovaše, i pojačismo trećim, ojačismo, tj. dadasmo podršku dvojici poslanika slanjem još jednoga poslanika koji potvrdi istinitost njihova poziva u odnosu na Božiji tevhid i koji oživi jednu djevojčicu,

a njegovo ime bijaše Šimun, jedan od havarijjuna, kao što je to oporučio Isa, sin Merjemin, pa rekoše (ona dvojica): "Mi smo vama poslani!", ali ih ovi u laž utjeraše; "i kada bih ja to isto vama rekao, o stanovnici Meke, vi mi ne biste vjerovali!" Šimun je stoga rekao: "Potvrđujem da su njih dvojica poslanici koje je poslao tvoj Gospodar, Koji je na nebu." Vladar (tadašnji) reče Šimunu: "Daj mi kakav znak za to što govoriš!" Šimun uzvрати: "Moj mi je Gospodar naredio da oživim tvoju kćerku!" Otiđoše, onda, do njezinoga kabura, on udari nogom po kaburu i reče: "Narode moj, s dozvolom našega Boga, Koji je na nebu i Koji nas je je poslao ovome gradu, budi nam svjedok u pogledu ovoga djeteta!" I djevojčica iziđe iz svoga kabura, poznade ih i reče (svom narodu): "O stanovnici ovoga grada, vjerujte u ove poslanike! Ja svjedočim da su oni poslani vama. Ako se priklonite, vaš Gospodar će oprostiti vaše grijehе, a ako odbijete, Allah će vas zbog toga kazniti!" Potom se djevojčica obrati Šimunu: "Vrati me na moje mjesto! Narod vam, doista, neće povjerovati!" Šimun onda uze grumen zemlje s njezinoga kabura, stavi joj ga na glavu i reče: "Vrati se na svoje mjesto!", i ona se vrati u svoj kabur. Jedina osoba koja je povjerovala ovim poslanicima bijaše Habib en-Nedždžar, iz naroda Benu Israil. Kada je on čuo za ove poslanike, pohitao je do njih, uzvjerovao i napustio svoja prethodna djela, jer je prije toga bio mnogobožac (mušrik). "Vi ste ljudi kao i mi", oni odgovoriše, tj. narod odgovori poslanicima: "Milostivi nije objavio ništa; vi neistinu govorite!" Šimun, kao jedan od havarijjuna, reče: "Mi smo, doista, vama poslani. Poslao nas je vaš Gospodar, Koji je na nebu." "Vi ste ljudi kao i mi", tj. ne vidimo da ste vi išta bolji od nas - "Milostivi nije objavio ništa", tj. Milostivi nije nikoga poslao kao poslanika.

"Gospodar naš zna da smo, doista, vama poslani", rekoše oni, "i dužni smo samo da jasno obznanimo." Oni rekoše: "Mi slutimo da nam nesreću donosite; ako se ne okanite, kamenovat ćemo vas i stići će vas, zaista, bolna patnja oko nas." "Uzrok vaše nereće je s vama!", rekoše oni. "Zar zato što ste opomenuti? Ta vi ste narod koji svaku granicu zla prelazi." I s kraja grada žurno dođe jedan čovjek i reče: "O narode moj, slijedi one koji su poslani, slijedite one koji od vas ne traže nikakvu nagradu, a na

Pravom su putu! Zašto da se ne klanjam Onome Ko me je stvorio, a Njemu ćete se vratiti? Zašto da prihvatim druge bogove mimo Njega? Ako Milostivi hoće da me snađe neko zlo, njihovo posredovanje neće mi biti ni od kakve koristi i oni me neće moći spasiti, a ja bih tada bio u pravoj zabludi; ja vjerujem u Gospodara vašeg, čujte mene!" (16-25)

"Gospodar naš zna da smo, doista, vama poslani", rekoše oni, poslanici, pa ako nas budete u laž ugonili "mi smo dužni samo da jasno obznamimo", naše je samo da dostavimo, da vas podučimo i objasnimo vam da je Allah jedan, Onaj Koji nema sudruga.

Narod reče poslanicima: "Mi slutimo da nam nesreću donosite – donosite nam zlu sudbinu; i upravo tada im kiša bi uskraćena, te oni povikaše: "Ovo nas je zlo (suša) pogodilo zbog vas!", ako se ne okanite, kamenovat ćemo vas, ako nas ne ostavite na miru, sigurno ćemo vas ubiti, i stići će vas, tj. zadesit će vas, zaista, bolna patnja oko nas."

"Uzrok vaše nesreće je s vama!" Ono što vas je zadesilo zapisano je o "vašim vratovima", rekoše oni, poslanicima. "Zar zato što ste opomenuti? Zar zato što vas opominjemo Uzvišenim Allahom, zar zato vam mi nesreću donosimo!? Ta vi ste narod koji svaku granicu zla prelazi", tj. vi ste mušrički narod, a širk je najveći grijeh.

I s kraja grada žurno dođe jedan čovjek, na svojim nogama, koji se zvao Habib b. Ibrija E'ver Nedždžar; pripadao je narodu Benu Israila; u jednoj pećini obožavao je Uzvišenog Allaha, a kada je čuo za poslanike, došao im je i napustio ono što je prije radio, i reče: "O narode moj, slijedi one koji su poslani, tj. trojicu poslanika: Tumana, Nunusa i Šimuna.

...slijedite one koji od vas ne traže nikakvu nagradu, a na Pravom su putu! Tada su ga uhvatili i odveli pred vladara, koji mu reče: "Mi nemamo ništa s tobom! Samo si osnažio naše neprijatelje!"

Zašto da se ne klanjam Onome Ko me je stvorio, a Njemu ćete se vratiti? Zašto da prihvatim druge bogove mimo Njega? Ako Milostivi hoće da me snađe neko zlo, njihovo posredovanje neće mi biti ni od kakve koristi... Drugi bogovi nisu u stanju da posreduju za mene niti njihovo posredovanje može otkloniti zlo koje me snađe.

...a ja bih tada bio u pravoj zabludi, tj. bio bih u propasti ako bih prihvatio druge bogove mimo Allaha. (Ovaj vjernik) toliko je mučen da su mu crijeva na stražnji dio tijela izišla, i tada je naređeno da se on ubije.

...ja vjerujem u Gospodara vašeg, čujte mene! (Nakon ovih riječi) ubijen je i bačen u bunar u gradu Ress. Dakle, riječ je o stanovnicima grada Ressa, "grada koji je ubio trojicu poslanika".

I reći će se: "Uđi u Džennet!", a on će reći: "Kamo sreće da narod moj zna zašto mi je Gospodar moj oprostio i lijep mi prijem priredio!" I protiv naroda njegova, poslije njega, Mi nismo vojsku s neba poslali, niti smo ti ikada činili, samo bi se čuo jedan užasan krik, i oni bi odjednom svi pomrli. O kako su ljudi jadni! Nijedan poslanik im nije došao, a da mu se nisu narugali. (26-30)

I reći će se: "Uđi u Džennet!" Kada je duša Habibova ušla u Džennet i ugledala njegove blagodati, on je to (isto) zaželio (svom narodu) i rekao: "Kamo sreće da narod moj zna, tj. Benu Israil, zašto mi je (zbog čega mi je) Gospodar moj oprostio i lijep mi prijem priredio!" zbog toga što sam slijedio poslanike. Kada bi moj narod ovo znao, i on bi povjerovao poslanicima. Iz ovoga vidimo da ih je on savjetovao za života kao i poslije svoje smrti.

I protiv naroda njegova, poslije njega, tj. nakon ubistva Habiba en-Nedždžara: Mi nismo vojsku s neba poslali, niti smo ti ikada činili, tj. vojsku meleka. Samo bi se čuo jedan užasan krik, Džibrilov, a.s., krik, koji se ne bi ponavljao, i oni bi odjednom svi pomrli poput vatre koja se ugasi i čiji se zvuk više ne čuje. Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "U Džennetu se nalaze: čovjek spomenut u suri Ja-Sin, vjernik iz faraonove porodice, Merjema, kći Imrana, i Asija, faraonova žena".

O kako su ljudi jadni! O kakvo li će samo biti kajanje ljudi na ahiretu zato što su ismijavali poslanike na dunjaluku.

Nijedan poslanik nije im dolazio, a da mu se nisu narugali. Kako oni ne znaju koliko smo prije njih naroda uništili od kojih im se niko vratio nije, a svi oni bit će zajedno pred Nas dovedeni. Dokaz im je mrtva zemlja: Mi joj život dajemo i iz nje niče žito koje oni jedu; Mi po njoj stvaramo bašče, palmike i vinograde, i

činimo da iz nje izvori izviru – da oni jedu plodove njihove i od onoga što ruke njihove nisu privrijedile, pa zašto neće da budu zahvalni? (30-35)

Stanovnici Meke zastrašuju se riječima: Kako oni ne znaju koliko smo prije njih, tj. prije mekanskih nevjernika, naroda, kao što su narodi: Ad, Semud i Lutov narod, da bi saznali za uništenje ovih naroda, uništili, tj. kaznili, od kojih im se niko vratio nije, tj. u život na dunjaluku.

A svi oni bit će zajedno pred Nas dovedeni, tj. kod Nas na ahiretu.

Zatim se stanovnici Meke savjetuju Allahovim, dž.š., riječima: Dokaz im je, znak im je, mrtva zemlja: Mi joj život dajemo posredstvom kiše pa ona nabuja, i iz nje niče žito, zrnelje pšenično, ječmeno i dr., koje oni jedu.

Mi po njoj, zemlji, stvaramo bašče, palmike i vinograde, i činimo da iz nje izvori, tekući, izviru – da oni jedu plodove njihove i od onoga što ruke njihove nisu privrijedile, ono što nisu oni privrijedili svojim rukama, već smo Mi to privrijedili, pa zašto neće da budu zahvalni Gospodaru ovih blagodat, pa da Njega Jedinog obožavaju.

Neka je hvaljen Onaj Koji u svemu stvara spol: u onome što iz zemlje niče, u njima samim, i u onome što oni ne znaju! I noć im je dokaz: Mi uklanjamo dnevnu svjetlost, i oni ostaju u mraku. I Sunce se kreće do svoje određene granice, to je odredba Silnoga i Sveznajućeg. I Mjesecu smo odredili položaj; i on se uvijek ponovo kreće kao stari savijeni palmin prut. Niti Sunce može Mjesec dostići niti noć dan preteći, svi oni u svemiru plove. (36-40)

Neka je hvaljen Onaj Koji u svemu stvara spol, (za) sve vrste (stvorenoga), u onome što iz zemlje niče, što iz zemlje niče raznovrsno bilje i drveće, u njima samim, muško i žensko, i u onome što oni ne znaju!, od Naših stvorenja.

I noć im je dokaz – jedan od znakova Gospodara stanovnicima Meke, premda Ga ne vide. Mi uklanjamo, udaljujemo, dnevnu svjetlost, i oni ostaju u mraku, tokom noći, kao što je rečeno i u riječima Uzvišenog: ...kome smo dokaze Naše dali, ali koji se od njih udaljio (fenselekha)... (El-E'raf, 175)

I Sunce se kreće do svoje određene granice, tj. do vremena (određenoga), do Sudnjega dana. Ebu Dherr el-Giffari je jednoga

dana, kada je sunce zašlo, upitao Vjerovjesnika, s.a.v.s., gdje ono zalazi, na što je Vjerovjesnik, a.s., odgovorio: "Sunce zalazi kod jednog mutnog, muljevitog izvora; ono zatim, ispod Arša, učini sedždu i zatraži odobrenje (od Gospodara da zađe), te mu se to odobrenje da. Zapravo, kao da mu se kaže: 'Vrati se tamo gdje zalaziš!'" ...to je ono što se spominje u vezi sa (prirodnim fenomenima, kao što su): dan, noć, Sunce i Mjesec, koji su u Njegovoj moći i Koji im je odredio njihove funkcije i ono za što ih je stvorio, odredba Silnoga i Sveznajućeg.

I Mjesecu smo odredili položaj, na nebu, pa se on poveća, dobije (o)srednju veličinu te se, na kraju mjeseca, umanji, i on se uvijek ponovo kreće kao stari, izmijenjeni, savijeni palmin prut. On se, dakle, kreće, odnosno vraća poput konca kada se udije na prvo mjesto, i to kao "stari savijeni palmin prut", tj. poput lûka sasušenoga grozda hurmi.

Niti Sunce može Mjesec, pa da sija naporedo s Mjesecom, jer je Sunce "vlasnik dana a Mjesec vlasnik noći", niti noć dan preteći. Znači, noćna tmina ne doseže bjelinu dana tako da je ne može nadvladati ... svi oni, tj. dan i noć, u svemiru plove, tj. kruže ploveći, a to znači da Sunce i Mjesec zalaze u pravcu zapada i odatle ponove izlaze, odnosno izlaze iz pravca istoka; potom se kreću (plove) nebeskim svodom sve dok ponovo ne zađu u pravcu zapada. Ovo je, dakle, njihov kružni tok i zato je Uzvišeni rekao: Oni u svemiru plove, tj. Sunce i Mjesec kruže ploveći (po nebeskom svodu), sve do Sudnjega dana.

Dokaz im je i to što im potomke njihove u lađama krcatim prevozimo i što za njih, slične njima, stvaramo one na kojima se voze. I ako želimo, Mi ih potopimo, i neće im spasa biti, neće se izbaviti, osim ako im se smilujemo, da bi do roka određenog uživali. Akad im se rekne: "Bojte se onoga što se prije vas dogodilo i onoga što vas čeka da biste pomilovani bili..." (41-45)

Dokaz im je, tj. znak im je, mekanskim nevjernicima, to što im potomke njihove, potomke stanovnika Meke u "kičmama" njihovih očeva, u lađama krcatim prevozimo, punim ljudi i životinja.

...i što za njih, slične njima, slične lađi Nuha, a.s., stvaramo one na kojima se, u kojima se voze. I ako želimo, Mi ih potopimo u vodu, i neće im spasa biti, tj. nema im pomoći, neće se izbaviti, od potopa, osim ako im se smilujemo, tj. osim Našom blagodati

kada ih Mi ne želimo potopiti da bi do roka određenog uživali, tj. da bi dočekali svoj kraj (edžel).

A kad im se rekne: "Bojte se onoga što se prije vas dogodilo, od Nas vas neće zadesiti kazna naroda koji bijahu prije vas, i onoga što vas čeka, znači: bojte se onoga što će uslijediti poslije vas od kazne (drugih) naroda, zato ne utjerujte u laž Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, da biste pomilovani bili...", tj. da biste svi u milosti bili.

I ne dođe im nijedan dokaz od dokaza Gospodara njihova kojem oni leđa ne okrenuše. A kad im se kaže: "Udjeljujte od onoga što vam Allah daje", onda nevjernici govore vjernicima: "Zar da hranimo onoga koga je Allah, da je htio, mogao nahraniti? Vi ste, uistinu, u pravoj zabludi!" I govore: "Kad će već jednom ta prijetnja, ako istinu govorite?" A ne čekaju drugo do strašan glas koji će ih, dok se budu jedni s drugima prepirali, obuzeti, pa neće moći ništa oporučiti, niti će se čeljadi svojoj vratiti. (46-50)

I ne dođe im nijedan dokaz od dokaza Gospodara njihova kojem oni leđa ne okrenuše, ne razmišljajući. A kad im se kaže: "Udjeljujte... Vjernici su u Meki nevjernicima plemena Kurejš: Ebu Sufjanu i drugima, govorili: "Udjeljujte siromasima od onoga za što tvrdite da pripada Allahu!" Vjernici su im to govorili zato što su ovi jedan dio ljetine i stoke u Meki, koji pripada Uzvišenom Allahu, davali siromasima. Međutim, nevjernici su tvrdili da to pripada Allahu. Drugi dio (ljetine i stoke) davali su drugim božanstvima. Ukoliko se ne bi uvećao dio od ljetine i stoke koju su davali drugim božanstvima, a uvećao se onaj dio koji su davali Uzvišenom Allahu, onda drugim božanstvima, kojima je to potrebno, ne bi ništa ostalo, te su, onda, uzimali (i svojim božanstvima davali) onaj dio koji su namijenili Uzvišenom Allahu, govoreći: "Da Allah hoće, On bi uvećao Svoj dio", tako da ništa od onoga što bi im se uvećalo od njihovih božanstva nisu davali siromasima.

Vjernici su govorili mekanskim nevjernicima: "Udjeljujte od onoga što vam Allah daje", onda nevjernici, Kurejšije, govore vjernicima: "Zar da hranimo siromahe onime što pripada (našim) božanstvima, onoga koga je Allah, da je htio, mogao nahraniti?", tj. da je Allah htio, mogao ih je opskrbiti hranom. Potom su ashabi Muhammeda, s.a.v.s., kazali: "Vi ste, uistinu, u pravoj zabludi!"

I govore: "Kad će već jednom ta prijetnja, ako istinu govorite?", jer kazna nas treba stići na ovome svijetu. Uzvišeni odgovara: "A ne čekaju drugo do strašan glas, neponovljiv, koji će ih, dok se budu jedni s drugima prepirali, razgovarajući na pijacama i sijelima, iako su jači od onih koji su (prije) bili, obuzeti, pa neće moći ništa oporučiti. Uzvišeni im veli da je prekratko (vrijeme) za vasijete, te će oni umrijeti, niti će se čeljadi svojoj vratiti, niti će se sa pijace vratiti svojim kućama. Dakle, Uzvišeni Allah obještava ih o onome s čime će se susresti na ovom svijetu.

I puhnut će se u Rog, pa će oni iz mezara prema Gospodaru svome pohrliti, govoreći: "Teško nama! Ko nas iz naših mezara oživi?" "Eto ostvaruje se prijetnja Milostivog, poslanici su istinu govorili!" Bit će to samo jedan glas i oni će se svi pred Nama obreti. Danas se nikome neće nepravda učiniti i vi ćete, prema onome kako ste uradili, nagrađeni biti. Stanovnici Dženneta uživati će toga dana u blagodatima veseli i radosni. (51-55)

Potom ih Uzvišeni obavještava o onome s čim će se susresti kada budu proživljeni, pa kaže: I puhnut će se u Rog, pa će oni iz mezara, kaburova, prema Gospodaru svome pohrliti... Izici će oživljeni iz svojih kaburova pred Allaha, i kada vide kaznu, prisjetit će se riječi poslanika na dunjaluku – da je proživljenje istina; govoreći: "Teško nama! Ko nas iz naših mezara oživi?" Nevjernici će tako govoriti jer se njihove duše, krajem svakoga dana, izlažu mjestima koja im pripadaju u Džehennemu. Između "dva puhanja" oni će biti pošteđeni kazne, i u tom vremenu duše (s njihovim tijelima) bit će oživljene. Kada pri "drugom puhanju" oni ožive i osvjedoče se u Kijamet, neće poricati proživljenje i polaganje računa, kako su to činili na dunjaluku, nego će zavapiti: "Teško nama! Ko nas iz naših mezara oživi?" U kiraetu Ibn Mesuda čita se ...min mejtetina... (...iz našeg mrtvila...). Meleci će ih podsjetiti: "Eto ostvaruje se prijetnja Milostivog, izrečena jezikom poslanika, poslanici su istinu govorili!"

Prilikom navođenja "drugog puhanja", Uzvišeni kaže: Bit će to samo jedan glas, meleka Israfila, i oni će se svi, sva stvorenja, pred Nama, kod Nas, obreti, u svetoj zemlji Palestini, gdje će im se svesti račun.

Danas se, na ahiretu, nikome neće nepravda učiniti i vi ćete, prema onome kako ste uradili, nagrađeni biti. Nagrada nevjernicima bit će Vatra!

Stanovnici Dženneta uživat će toga dana, na ahiretu, blagodatima, tj. zabavit će se blagodatima i to razdjevičavanjem djevica tako da im neće naumpasti stanovnici Vatre niti će ih i zbog čega optuživati; veseli i radosni. Riječ fakihun označava one koji su zadivljeni blagodatima i počastima u kojima se nalaze.

Oni i žene njihove bit će u hladovini na ukrašenim divanima naslonjeni, u njemu će imati voća, i ono što budu željeli. "Mir vama!", bit će riječi Gospodara Milostivog, "a, vi, o, grješnici, danas se odvojite!" (56-59)

Oni i žene njihove, tj. oni i njihove supruge, hurije krupnih očiju, bit će u hladovini... Oni koji riječ fakihun razumijevaju u značenju naimun kažu da će oni blagodariti (naimun) u hladovini velelepni palača, na ukrašenim divanima naslonjeni, na krevetima u mladinskim đerdecima.

...u njemu, tj. u Džennetu, imat će voća, i ono što budu željeli, uživajući u tome kakav god im hajr naupadne. "Mir vama!", bit će riječi Gospodara Milostivog... Meleci će ulaziti na svaka vrata stanovnika Dženneta i upućivat će im riječi: Selamun alejkum, o džennetlije, od Gospodara vašeg Milostivog!

"...a, vi, o grješnici, danas se, na ahiretu, odvojite!" Tada će se pomiješati ljudi, džini, životinje, kopnene i morske, i ptice te će ići jedne za drugima. Zatim će im biti rečeno: "Postanite prašina!", te će izmiješani ostati samo džini i ljudi, i onda će njima Uzvišeni poslati glasnika koji će povikati: "Odvojite se danas, o grješnici, od dobrih ljudi!"

O sinovi Ademovi, zar vam nisam naredio: "Ne klanjajte se šejtanu, on vam je neprijatelj otvoreni, već se klanjajte Meni; to je put pravi. On je mnoge od vas u zabludu odveo, kako niste pameti imali?! Ovo je Džehennem kojim vam se prijetilo, pržite se sada u njemu zato što niste vjerovali!" Danas ćemo im usta zapečatiti, njihove ruke će Nam govoriti, a noge njihove će o onom što su radili svjedočiti. (60-65)

O sinovi Ademovi, na dunjaluku, zar vam nisam naredio (govor je upućen), tj. onima kojima je naređeno da se odvoje: "Ne klanjajte se šejtanu, tj. Iblisu, i ne pokoravajte mu se u širku,

on vam je neprijatelj otvoreni, tj. on predstavlja očito neprijateljstvo; već se klanjajte Meni, samo Meni, to je, tevhid, put pravi, dini-islam, jer druge vjere nisu prave. On je, Iblis, mnoge od vas, stvorenja, u zabludu odveo od Upute – kako niste pameti imali?! Kada se ovi grješnici prikuče Vatri, njezini čuvari će im reći: Ovo je Džehennem kojim vam se prijetilo, na dunjaluku, a kada budu bačeni u nju, čuvari će im reći: Pržite se sada u njemu, na ahiretu, zato što niste vjerovali!”, na dunjaluku.

Danas ćemo im usta zapečatiti, te će biti upitani: “Gdje su vam sada vaši zaštitinici za koje ste tvrdili da oni to jesu?”, a oni će odgovoriti: “Tako nam Allaha, našega Gospodara, mi nismo u širku bili!” Onda će im Uzvišeni Allah zapečatati njihova usta, a njihove ruke i noge će (pro)govoriti o njihovom širku. Stoga je Uzvišeni rekao: Danas ćemo im usta zapečatiti, njihove ruke će Nam govoriti, a noge njihove će o onom što su radili svjedočiti, tj. o onome što su zborili od širka.

Da smo htjeli, mogli smo ih vida njihova lišiti, pa kad bi oni na put pošli, kako bi vidjeli? A da smo htjeli, mogli smo ih na mjestu na kojem su zgriješili u nešto pretvoriti, pa ne bi mogli nikuda otići niti se vratiti. Onome kome dug život damo, Mi mu izgled njegov izmijenimo. Zar oni ne razumiju? Mi Poslanika nismo pjesništvu učili, to mu ne priliči. Ovo je samo pouka, Kur’an jasni, da opominje onoga ko ima pameti, i da zasluži kaznu nevjernici. (66-70)

Da smo htjeli, mogli smo ih vida njihova lišiti... Ajet je objavljen o mekanskim nevjernicima, a znači: Da smo htjeli, njihov vid bismo iz zablude ka Uputi usmjerili. ...pa kad bi oni na put pošli, tj. da je kufr izbrisan, oni bi, kad bi gdje pošli, vidjeli put upute, kako bi vidjeli?, tj. kako bi vidjeli uputu ako ih je zaslijepio put zablude. Onome kome dug život damo, kome život produžimo, Mi mu izgled njegov izmijenimo. Zar oni ne razumiju?

Mi Poslanika nismo pjesništvu učili... Ajet je objavljen o Ukbi b. Ebu Muitu i njegovim pristalicama, koji su govorili da je Kur’an poezija. To mu ne priliči, da se poeziji poučava. Ovo je, Kur’an, samo pouka za razmišljanje, Kur’an jasni, da opominje, tj. da opomeneš, o Muhammede, onime čime Kur’an prijeti, onoga ko ima pameti, tj. ko je upućen u znanje

o Allahu, dž.š. ...i da zasluže kaznu nevjernici, o odnosu na Božanski tevhid.

Kako oni ne vide da Mi samo zbog njih stvaramo i da oni njome raspolažu kao vlasnici!, da smo im dali da se njome služe: na nekima jašu, a nekima se hrane, i drugih koristi od nje imaju, i mlijeko, pa zašto nisu zahvalni, već, pored Allaha, druge bogove prihvataju u nadi da će im oni na pomoći biti; oni im, međutim, neće pomoći, a oni su njima poslušna vojska. (71-75)

Kako oni ne vide da Mi, kao Naše djelo, samo zbog njih stvaramo: deve, krave i sitnu stoku, i da oni njome raspolažu kao vlasnici!, tj. kao nadzornici njihovi. I da smo im dali da se njome služe (slično je rečeno u ajetu: ...a plodovi džennetski će im nadohvat ruke stajati (we dhullilet kutufuha tedhlila). Mi smo im stoku potčinili, pa oni na njoj nose tovare svoje i vode je kuda hoće, to im nije zabranjeno, na nekima jašu, tj. (stavljaju) svoje terete na deve i krave, a nekima se hrane, sitnom stokom, i drugih koristi od nje imaju, tj. u stoci imaju koristi time što je jašu, toware na nju svoje stvari i koriste njezinu vunu i kostrijeti, i mlijeko, pa zašto nisu zahvalni, već, pored Allaha, druge bogove, tj. Lata, Uzzaa i Menata prihvataju nevjernici Meke – u nadi da će im oni na pomoći biti, tj. od koristi biti; oni im, međutim, neće pomoći, tj. oni nisu u stanju otkloniti kaznu od njih, a oni su njima poslušna vojska. Nevjernici Meke govorili su da bogovima pripada dio zbog kojeg se oni srde na njih, a ipak su im poslušni na dunjaluku.

I neka te ne žaloste riječi njihove; Mi, doista, znamo i ono što oni kriju i ono što pokazuju. Kako čovjek ne vidi da ga Mi od kapi sjemena stvaramo, i opet je otvoreni protivnik, i Nama navodi primjer, a zaboravlja kako je stvoren, i govori: "Ko će oživiti kosti, kad budu truhle?" Reci: "Oživiti će ih Onaj Koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve što je stvorio, Onaj Koji vam iz zelenog drveća vatru stvara i vi njome potpaljujete." (76-80)

I neka te ne žaloste riječi njihove, riječi nevjernika Meke, Mi, doista, znamo i ono što oni kriju, od laži, i ono što pokazuju od riječi koje svojim jezicima izgovaraju, kada su jedanput Vjerovjesnika, s.a.v.s., upitali o tome kako će Allah oživiti kosti. Ajet je objavljen o Ubejju b. Khalefu el-Džumehiju kada je to isto upitao. To pitanje nasmijalo je nevjernike, pa

su to i obznanili. Naime, kada su jedanput Ebu Džehl, Velid b. el-Mugire, Utbe, Šejbe Benu Rebia, Ukbe i El-As zajedno sjedili, Ubejj b. el-Khalef im reče da su neki Kurejšije rekli kako Muhammed, a.s., tvrdi da će Uzvišeni Allah oživiti mrtve. "E, ja ću mu odnijeti kost pa ga upitati kako će je Allah oživiti!", reče tom prilikom Ubejj. Zatim ode i nađe istruhlu kost, donese je pred Muhammeda, a.s., i kaza: "O Muhammede, tvrdiš da će Allah oživiti umrle nakon što istruhnu naše kosti i prašina postanemo?! Znači, tvrdiš da će nas Allah ponovo stvoriti?!" Potom on izmrvi donesenu kost, rasprši je u zrak te upita Muhammeda, a.s.: "Ko će ovo oživiti?!" Vjerovjesnik, s.a.v.s., na to je odgovorio: "Oživiti će je Allah, da, i tebe će proživiti i u Džehennem te strpati!"

O Ubejju b. Khalefu Uzvišeni je objavio: Kako čovjek ne vidi, tj. zar čovjek ne zna, da ga Mi od kapi sjemena stvaramo, i opet je otvoreni protivnik. Uzvišeni objašnjava neprijateljstvo onoga ko se prepirao s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., u pogledu proživljenja, te kaže: I Nama navodi primjer, tj. on Nama opisuje poređenje s kosti, a zaboravlja kako je stvoren, ne obazire se na početak svog stvaranja, kada je od kapi sjemena stvoren, a prije toga ništa nije bio, pa govori: "Ko će oživiti kosti, kad budu truhle?"

Reci: (Muhammede) Ubejju - "Oživiti će ih, na Sudnjem danu, Onaj Koji ih je prvi put, na dunjaluku, kad si ti ništica bio, stvorio; On dobro zna sve što je stvorio, tj. zna stvaranja koja je na dunjaluku stvorio i zna ona koja će na ahiretu, poslije njihove smrti, ponovo stvoriti.

...Onaj Koji vam iz zelenog drveća vatru stvara i vi njome potpaljujete. Onaj ko iz zelenog drveća vatru izvodi u stanju je i da proživi. Uzvišeni, potom, spominje ono čije je stvaranje veće od stvaranja čovjeka.

Zar Onaj Koji je stvorio nebesa i Zemlju nije kadar stvoriti njima slične? Jeste, On sve stvara i On je Sveznajući; i zaista On može, kada nešto hoće, samo za to rekne: "Budi!", i ono bude. Pa neka je hvaljen Onaj u čijoj je ruci vlast nad svim, Njemu ćete se vratiti. (81-83)

Zar Onaj Koji je stvorio nebesa i Zemlju, a njihovo je stvaranje veće od stvaranja čovjeka, nije kadar stvoriti, na Zemlji,

njima slične, tj. slične njihovom stvaranju na dunjaluku. Uzvišeni sam odgovara: Jeste, On je to kadar, On sve stvara i On je Sveznajući, tj. stvara ih na ahiretu i zna za njihovo proživljenje.

...i zaista On može, kada nešto hoće, u pogledu proživljenja i drugih stvari, samo za to rekne jedanput: "Budi!", i ono bude, bez ponavljanja Svojih riječi. Uzvišeni, na kraju sure, veliča Sebe njihovim riječima: Pa neka je hvaljen Onaj u čijoj je ruci vlast nad svim, stvorenjima, Njemu ćete se, kroz proživljenje i na drugi način, vratiti, tj. Uzvišenom Allahu nakon smrti, da bi se opovrgle njihove laži.

Prijevod s arapskog:
Almir FATIĆ